

DELEGATURA UOKiK W KATOWICACH

Katowice, dnia 24. 05. 2006r.

RKT – 61 – 51 /06/AD

DECYZJA Nr RKT - 29 /2006

Stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. 2005r. Nr 244, poz. 2080) i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zm.), po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, przeciwko Januszowi M., prowadzącemu działalność gospodarczą jako Techniczne Zabezpieczenie Mieszkań – M. Janusz w Ligocie Dolnej, ul. (...),

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

I. Na podstawie art. 23 c ust. 1 w związku z art. 23 a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę** polegającą na stosowaniu w obrocie konsumenckim, przy zawieraniu umów poza lokalem przedsiębiorstwa następującego postanowienia, które na podstawie art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone: *„W przypadkach szczególnych Zakład może opóźnić realizację zlecenia do 14 dni”* **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

II. Na podstawie art. 23 e ust. 2 w związku z art. 23 a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za naruszające zbiorowe interesy konsumentów praktyki** polegające na stosowaniu w obrocie konsumenckim, przy zawieraniu umów poza lokalem przedsiębiorstwa następujących postanowień, które na podstawie art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone:

1. *„W przypadku rezygnacji lub ograniczenia zlecenia, które jest traktowane jako odstąpienie od umowy zgodnie z art. 394 KC Zobowiązań, kwota gwarancyjna (zadatek) nie jest zwracana (25% wartości robót przepada na rzecz wykonawcy)”*, które jest sprzeczne z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 2 marca 2000r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm.),
2. *„W razie odstąpienia od umowy zobowiązuję się umożliwić przedsiębiorcy demontaż zainstalowanego urządzenia gazowego oraz zwrócić przedsiębiorcy koszty związane z montażem i demontażem zakupionego towaru, w wysokości 25% łącznych kosztów, w terminie 14 dni od odstąpienia od umowy”*, które jest sprzeczne z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 2 marca 2000r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny

i stwierdza się zaniechanie ich stosowania z dniem 10. 02. 2006r.

III. Na podstawie art. 72 w związku z art. 75 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zobowiązuje się Janusza M. do poniesienia kosztów niniejszego postępowania w wysokości 41 zł (słownie: czterdzieści jeden złotych).

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej organem antymonopolowym) zostało przeprowadzone postępowanie wyjaśniające w sprawie działalności Janusza M. (zwanego dalej także przedsiębiorcą, sygn. akt RKT-61-88/05/AD), w toku którego ustalono, że przedsiębiorca ten może stosować niedozwolone praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów. W związku z powyższym, dnia 07. 02. 2006r. wszczęto niniejsze postępowanie pod zarzutami określonymi w sentencji tej decyzji. Na mocy postanowienia nr 2 z dnia 07. 02. 2006r. zaliczono w poczet dowodów dokumenty zgromadzone w ramach postępowania wyjaśniającego, tj. pismo Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Tarnowskich Górach (karta nr 9) wraz z załączonymi dokumentami dotyczącymi umowy zawartej przez konsumenta z Januszem M. (karty nr 10 – 16), pismo przedsiębiorcy z dnia 19. 09. 2005r. (karta nr 17) wraz z załącznikami, czyli dokumentami rejestrowymi, obowiązującymi wzorcami umownymi i dokumentami faktycznie podpisanymi przez konsumentów (karty nr 18 – 31).

Przedsiębiorca oświadczył, że zawiera z konsumentami umowy poza lokalem przedsiębiorstwa (karta nr 17). Przed zawarciem umowy konsumenci otrzymują wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy w terminie 10 dni od jej zawarcia, a pisemne pouczenie o przedmiotowym uprawnieniu jest zawarte w umowie. Zgodnie z przyjętym trybem konsumenci potwierdzają w formie pisemnej fakt, że zostali pouczeni o prawie odstąpienia od umowy i że otrzymali stosowny wzór. Oryginały zawieranych umów otrzymują konsumenci.

Janusz M. oświadczył w piśmie z dnia 14. 02. 2006r. (karta nr 32), że pomimo, iż wskazane przez organ antymonopolowy zapisy mogą być uznane za „niefortunne”, to nie były one stosowane w praktyce. Przedsiębiorca oświadczył, że sporadycznie pobiera zaliczki, a w sytuacji, gdy konsumenci odstępują od umowy, zaliczka podlega zwrotowi. W tym samym piśmie przedsiębiorca zadeklarował, że dołoży starań, aby sporne zapisy wyeliminować obrotu. W związku z tym pkt. 2 „warunków umowy” zostaje wykreślony, a w nowej partii umów zostanie całkowicie usunięty, natomiast kwestionowane postanowienie pkt. 7 oświadczenia zostało zmienione. Na dowód tego przesłano umowę faktycznie zawartą dnia 10. 02. 2006r. (karta nr 35) i oświadczenie złożone przez konsumenta tego samego dnia (karta nr 34).

W piśmie z dnia 28. 03. 2006r. (karta nr 38) przedsiębiorca oświadczył, że w terminie od 10. 02. 2006r. ze wzorca umownego wykreślano sporny pkt 2, a nowy wzór umowy jest stosowany od dnia 28. 02. 2006r. Treść oświadczeń składanych przez konsumentów uległa zmianie dnia 10. 02. 2006r.

Organ antymonopolowy ustalił, co następuje.

Janusz M. Techniczne Zabezpieczenie Mieszkań prowadzi działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Burmistrza Miasta Kluczborka pod numerem 3703 (karta nr 18).

Janusz M. zawiera z konsumentami umowy poza lokalem przedsiębiorstwa (karty nr 11, 14, 17), których przedmiotem jest sprzedaż piecyków gazowych.

Przy zawieraniu przedmiotowych umów przedsiębiorca stosuje wzór „umowy o dzieło”, w którym zawarto „warunki umowy” (karta nr 21). W pkt. 2 „warunków umowy” zawarto postanowienie umowne o następującej treści: *„W przypadku rezygnacji lub ograniczenia zlecenia, które jest traktowane jako odstąpienie od umowy zgodnie z art. 394 KC Zobowiązań, kwota gwarancyjna (zadatek) nie jest zwracana (25% wartości robót przepada na rzecz wykonawcy)”*.

Przedsiębiorca dokonał skreślenia pkt. 2 „warunków umowy”, co udokumentowano przedstawiając umowę z dnia 10. 02. 2006r. (karta nr 35). Janusz M. oświadczył w piśmie z

dnia 28. 03. 2006r. (karta nr 38), że nowy wzór umowy (karty nr 41 – 42), w którym nie zawarto postanowienia uprawnającego przedsiębiorcę do zachowania tzw. kwoty gwarancyjnej w wysokości 25% wartości robót, obowiązuje od dnia 28. 02. 2006r. Wzorzec ten został rzeczywiście wprowadzony w życie, co poświadczono przedstawiając umowy faktycznie zawarte z jego wykorzystaniem z konsumentami dnia 21. 03. 2006r. i dnia 23. 03. 2006r. (karta nr 43).

Pkt 3 w/w „warunków umowy” stanowi, że *„W przypadkach szczególnych Zakład może opóźnić realizację zlecenia do 14 dni”*.

Przedmiotowe postanowienie znajduje się w zgromadzonych umowach, a więc w tych, które zawarto z wykorzystaniem starego wzorca, jak i z wykorzystaniem nowego wzorca (karty nr 10, 21 – 22, 24 – 25, 35, 41 – 44).

Konsumenci zawierający umowy z Januszem M. składają pisemne oświadczenia, które w pkt. 7 zawierają następującą klauzulę: *„W razie odstąpienia od umowy zobowiązują się umożliwić przedsiębiorcy demontaż zainstalowanego urządzenia gazowego oraz zwrócić przedsiębiorcy koszty związane z montażem i demontażem zakupionego towaru, w wysokości 25% łącznych kosztów, w terminie 14 dni od odstąpienia od umowy”* (karta nr 29).

Klauzula ta uległa modyfikacji z dniem 10. 02. 2006r., w wyniku której nadano jej następujące brzmienie: *„W razie odstąpienia od umowy zobowiązują się umożliwić przedsiębiorcy demontaż zainstalowanego urządzenia gazowego”*. Powyższe potwierdzono przekazując oświadczenie złożone przez konsumenta dnia 10. 02. 2006r. (karty nr 34, 44).

W toku niniejszego postępowania organ antymonopolowy zważył, co następuje.

Do umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa stosuje się przepisy rozdziału 1 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (zwanej dalej także uonpk). Zgodnie z art. 1 ust. 2 uonpk przez lokal przedsiębiorstwa rozumie się miejsce przeznaczone do obsługiwanie publiczności i oznaczone zgodnie z przepisami o działalności gospodarczej. W niniejszym przypadku ocenie poddano umowy zawierane w miejscu zamieszkania konsumentów, w ich mieszkaniach, które bezsprzecznie są umowami zawieranymi poza lokalem przedsiębiorstwa. W związku z tym oceny postanowień przedmiotowych umów należy dokonać z uwzględnieniem regulacji zawartych w w/w ustawie.

Zgodnie z art. 23 a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów *„1. Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. 2. Za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów”*.

Aby doszło do naruszenia art. 23 a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów muszą zostać kumulatywnie spełnione dwie przesłanki tj.:

- określone działanie przedsiębiorcy musi nosić znamiona bezprawności oraz
- działanie to musi godzić w zbiorowe interesy konsumentów.

Pierwsza przesłanka zostaje spełniona, gdy przedsiębiorca podejmuje działania sprzeczne z prawem tj. zakazane ustawą lub, gdy niedopełnia ciążącego na nim obowiązku. Druga z przesłanek jest spełniona, gdy dane działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów, jako zbiorowości. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów chroni

interesy ogółu konsumentów, większej ich grupy. Ustawa antymonopolowa w odniesieniu do konsumentów chroni interesy nieograniczonej liczby podmiotów, których nie da się zidentyfikować, interesy konsumentów, jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym.

W przypadku, gdy dochodzi do naruszenia art. 23 a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, organ antymonopolowy na mocy art. 23 c ust. 1 tej ustawy uznaje określoną praktykę za naruszającą zbiorowe interesy i nakazuje zaniechanie jej stosowania.

W sytuacji, gdy przedsiębiorca zaniechał stosowania określonej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, na podstawie art. 23 e ust. 2 Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydaje decyzję, w której stwierdza, że przedsiębiorca stosował praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów oraz że zaniechał jej stosowania.

I.

Niniejsze postępowanie zostało wszczęte pod zarzutem stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na posługiwaniu się przez przedsiębiorcę klauzulą o treści: „*W przypadkach szczególnych Zakład może opóźnić realizację zlecenia do 14 dni*”, a więc postanowieniem wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. W/w klauzula została zawarta w pkt. 3 wzoru umowy oraz w pkt. 3 umów faktycznie zawartych (karty nr 21 – 22, 24 – 26, 35, 43 – 44).

W wyroku z dnia 31 stycznia 2003 r. (sygn. akt XVII Amc 31/02) Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany dalej także SOKiK) uznał za niedozwolone postanowienie umowne klauzulę o następującej treści: „*Przyjmujący zamówienie zastrzega sobie możliwość opóźnienia realizacji wykonania usługi*”. Na mocy powyższej klauzuli przedsiębiorca zastrzegł na swoją rzecz prawo do opóźnienia realizacji umowy, tj. jednostronnej zmiany terminu wykonania umowy, wbrew uzgodnieniom stron, którym wyraz dano w umowie. Powyższa klauzula została zamieszczona w rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (zwanym dalej rejestrem) dnia 30. 06. 2003r. pod nr 40. Postanowienie o treści: „*Zmiana terminu realizacji zamówienia w granicach 30 dni roboczych nie stanowi podstawy do wysuwania jakichkolwiek roszczeń w stosunku do Sprzedawcy*”, którego stosowanie miało ten skutek, że przedsiębiorca mógł dopuścić się opóźnienia w realizacji umowy bez negatywnych dla siebie konsekwencji, uznano za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem SOKiK z dnia 6 kwietnia 2005r. (sygn. akt XVII Amc 63/04), a dnia 11. 07. 2005r. zostało wpisane do rejestru pod numerem 490.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów może stwierdzić stosowanie przez przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na posługiwaniu się postanowieniem wzorca umownego, które zostało wpisane do rejestru. Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 02. 12. 2005r. (sygn. akt VI ACa 760/05) wskazał, że zgodnie z art. 23 a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest posługiwanie się postanowieniem wpisanym do rejestru w oderwaniu od zagadnienia, czy wpis do rejestru powstał w związku ze stosowaniem wzorca umowy przez ten podmiot, co do którego bada się stosowanie praktyki. Sąd Apelacyjny wskazał, że naruszenie interesów konsumentów może nastąpić w wyniku działań podmiotów, które stosują klauzule abuzywne wpisane do rejestru, przy czym wpis do rejestru związany jest z działaniami innych kontrahentów konsumentów. Podobne twierdzenie Sąd Apelacyjny zawarł we wcześniejszym wyroku, tj. w orzeczeniu z dnia 29. 09. 2005r. (sygn. akt VI ACa 381/05), gdzie przywołując stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 19. 12. 2003r. III CZP 95/03 (OSNC 2005/2/25), wskazał, że wyrok uwzględniający powództwo przez uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone i zakazanie ich stosowania ma, zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c., od chwili wpisania do odpowiedniego rejestru, skutek także wobec

osób trzecich. Zgodnie ze stanowiskiem SOKiK wyrażonym w wyroku z dnia 25. 05. 2005r. (sygn. akt XVII Ama 46/04), dla uznania, iż określona klauzula jest niedozwolonym postanowieniem umownym wpisanym do rejestru klauzul niedozwolonych wystarczy stwierdzenie, że mieści się ona w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru i nie jest konieczna literalna zgodność porównywanych klauzul. Czynnikiem przesądzającym o podobieństwie dwóch klauzul powinien być zatem zamiar, cel, jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie. Jeśli cel utworzenia spornej klauzuli odpowiada celowi sformułowania klauzuli uznanej za niedozwoloną, oba zapisy można uznać za tożsame.

Postanowienie stosowane przez Janusza M. zostało uznane za tożsame z w/w postanowieniami wpisanymi do rejestru, gdyż zastosowano w nich identyczną konstrukcję, w wyniku czego przedsiębiorcy zostali uprawnieni do zmiany terminu wykonania świadczenia bez zgody konsumentów i bez ponoszenia konsekwencji takiego działania. Na tej podstawie przyjęto, że Janusz M. stosuje przy zawieraniu z konsumentami umów postanowienia wzorca umowy, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod nr 40 i 490. Powyższe świadczy o bezprawności działania przedsiębiorcy.

W dalszej kolejności należy udowodnić, że działanie to godzi w interesy konsumentów oraz, że ma ono wpływ na ich zbiorowe interesy.

Na mocy kwestionowanego postanowienia dopuszczono zmianę terminu realizacji umowy do 14 dni w przypadku, gdy zajądą szczególne okoliczności. W umowie nie wskazuje się jednak, o jakie konkretnie okoliczności chodzi.

Przyjęcie takiej regulacji powoduje, że przedsiębiorca może dowolnie określać, jakie warunki uznaje za szczególne, a więc takie, które uzasadniają zmianę terminu wykonania umowy. Janusz M. może sam dokonać wykładni zwrotu „szczególne przypadki”. Indywidualna, subiektywna ocena określonych okoliczności nie stanowi o tym, czy dane uwarunkowania faktycznie należałoby uznać za szczególne na gruncie umowy łączącej dwie strony. Na mocy przedmiotowej klauzuli przyznano zatem kontrahentowi konsumentów uprawnienie do dokonywania wiążącej interpretacji umowy. Przedsiębiorca może bez zgody konsumentów, a więc w sposób jednostronny dokonywać zmiany umowy. W tym miejscu należy także zauważyć, że termin wykonania umowy stanowi jeden z jej istotnych elementów.

Powyższe świadczy o tym, że działanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów. Przedsiębiorca prowadzi działalność gospodarczą na terenie całego kraju. Na tak szerokim rynku potencjalnie każdy może zawrzeć umowę sprzedaży piecyka gazowego z Januszem M.. W niniejszym przypadku doszło więc od naruszenia interesów tych osób, które umowę już zawarły oraz wszystkich potencjalnych klientów. Na tej podstawie organ antymonopolowy stwierdził, że w niniejszym przypadku dopuszczono się naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.

W związku z tym, że przedsiębiorca posługując się w umowach z konsumentami postanowieniem o treści: *W przypadkach szczególnych Zakład może opóźnić realizację zlecenia do 14 dni*”, dopuścił się naruszenia art. 23 a ust. 1 i 2 ustawy antymonopolowej, zgodnie z art. 23 c ust. 1 tej ustawy organ antymonopolowy nakazał przedsiębiorcy zaniechanie stosowania przedmiotowej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

II.

1. Janusz M. stosował w umowach zawieranych z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa następującą klauzulę: *„W przypadku rezygnacji lub ograniczenia zlecenia, które jest traktowane jako odstąpienie od umowy zgodnie z art. 394 KC Zobowiązań, kwota gwarancyjna (zadatek) nie jest zwracana (25% wartości robót przepada na rzecz wykonawcy)”*. Zgodnie z dyspozycją kwestionowanego postanowienia konsumenci tracili tzw.

kwotę gwarancyjną stanowiącą 25% wartości robót, w przypadku, gdy odstępowali od umowy lub gdy ograniczali jej zakres. Z przywołanego w w/w klauzuli art. 394 § 1 kc wynika, że w przypadku braku odmiennego zastrzeżenia umowy albo zwyczaju zadatek dany przy zawarciu umowy ma to znaczenie, że w razie niewykonania umowy przez jedną ze stron, druga strona może bez wyznaczania dodatkowego terminu od umowy odstąpić. Uwzględniając fakt, że w niniejszym przypadku przedsiębiorca zastrzegł na swoją rzecz określoną kwotę na wypadek, gdyby konsument np. odstąpił od umowy, a więc doprowadził do jej unicestwienia, nie jest uzasadnione wskazywanie w tym kontekście, jakiej wysokości kwotę przedsiębiorca będzie mógł zachować w sytuacji, gdy będzie odstępować od umowy zawartej z konsumentem. Analiza konstrukcji przyjętej przez przedsiębiorcę świadczy o tym, że omawiana kwota pełniła funkcję odstępnego. Zgodnie z art. 396 kc, jeżeli zostało zastrzeżone, że jednej lub obu stronom umowy wolno od niej odstąpić za zapłatą oznaczonej sumy (odstępnego), oświadczenie od odstąpieniu jest skuteczne, gdy zostało złożone jednocześnie z zapłatą odstępnego. W przypadku zmiany zakresu umowy tj. jego ograniczenia, uiszczona przez konsumenta kwota była swoistą karą umowną.

W tym miejscu należy wskazać, że analizowana klauzula była stosowana w umowach zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa. Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy uonpk nie jest dopuszczalne zastrzeżenie, że konsumentowi wolno odstąpić od umowy za zapłatą oznaczonej sumy, tj. odstępnego. W świetle powyższego należało stwierdzić, że kwestionowane w niniejszym punkcie decyzji postanowienie było niezgodne z art. 2 ust. 2 uonpk, a tym samym działanie przedsiębiorcy było bezprawne.

Przedsiębiorca był uprawniony do pobrania kwoty, której wysokość odpowiadała 25% wartości robót, nie tylko w przypadku całkowitej rezygnacji konsumentów, lecz także w sytuacji, gdy dochodziło do ograniczenia zakresu wcześniej zawartej umowy. Kwestionowane postanowienie było niezgodne z art. 385¹ § 1 kc, który stanowi, że „*Postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny*”. Sporna klauzula nakładała na konsumentów obowiązek poniesienia kosztów w wysokości stanowiącej równowartość 25 % wartości robót, gdy konsumenci ci odstępowali od umowy lub ograniczali jej zakres. Kwotę, do zapłaty której zobowiązano konsumentów należało uznać za swoistą karę umowną. W związku z tym kwestionowane postanowienie stało w sprzeczności także z art. 385³ pkt 17 kc, na mocy którego niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które nakładają na konsumenta, który nie wykonał zobowiązania lub odstąpił od umowy, obowiązek rażąco wygórowanej kary umownej lub odstępnego. Należy zwrócić również uwagę, że posługiwanie się opisywaną klauzulą powodowało, że wyłączono obowiązek zwrotu konsumentom uiszczonych zapłaty za świadczenie nie spełnione w całości lub w części, jeżeli rezygnowali oni z wykonania umowy.

W wyroku SOKiK z dnia 31. 01. 2003r. (sygn. akt XVII Amc 31/02) podobne postanowienie do kwestionowanego w niniejszej sprawie zostało uznane za niedozwolone. Jego treść była następująca: „*W wypadku rezygnacji przez zamawiającego z wykonania usługi przez przyjmującego zlecenie, ewentualnie uniemożliwienie przystąpienia do wykonania usługi, strony zgodnie ustalają, że przedpłata gwarancyjna nie zostanie zwrócona*”. Klauzulę tę wpisano do rejestru dnia 30. 06. 2003r. pod nr 39. Na mocy wyżej przytoczonej klauzuli uznanej przez SOKiK za abuzywną przedsiębiorca zastrzegł obowiązek poniesienia przez konsumentów określonych kosztów w sytuacji, gdy konsumenci zrezygnowali z wykonania umowy w zakresie w niej ustalonym. Koszty te stanowiły równowartość tzw. kwoty gwarancyjnej. Identyczna sytuacja zachodzi w rozważanym przypadku. Zgodnie z art. 479⁴³ kpc prawomocny wyrok, w którym określone postanowienia zostały uznane za klauzule

abuzywne, ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania tych postanowień do w/w rejestru. Skutek wobec wszystkich oznacza, iż żaden z podmiotów uczestniczących w obrocie prawnym nie może posługiwać się przedmiotowym postanowieniem. Należy także zauważyć, iż by zaistniała możliwość uznania dwóch postanowień za tożsame wystarczy, aby hipoteza zapisu kwestionowanego w toku postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów mieściła się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru przy jednoczesnym określeniu tożsamyh skutków wskazanych działań. Rozstrzygającym nie jest zaś literalne podobieństwo obu zapisów. W świetle powyższych okoliczności stwierdzono, że obie klauzule, tj. postanowienie stosowane przez Janusza M. i postanowienie wpisane do rejestru pod nr 39 są tożsame. W takiej sytuacji organ antymonopolowy zważył, że przedsiębiorca posługiwał się klauzulą wpisaną do rejestru.

Przedsiębiorca mógł zachować sumę stanowiącą równowartość 25% wartości robót, gdy konsument odstąpił od umowy lub zmieniał jej warunki, pomimo, że sam nie wykonał swojego zobowiązania na rzecz konsumenta i został z przedmiotowego obowiązku zwolniony na przyszłość. Uciążliwość kwestionowanego zapisu podkreśla fakt, że powyższa kwota przepadała na rzecz przedsiębiorcy również wtedy, gdy konsument odstąpił od umowy z przyczyn nie leżących po jego stronie, tj. na przykład w sytuacji, gdy przedsiębiorca opóźniał realizację zlecenia, do czego uprawnia go zapis pkt. 3 *Warunków umowy*.

Praktyka stosowana przez Janusza M., który prowadzi działalność gospodarczą na terenie całego kraju, dotknęła wszystkich konsumentów, którzy zawarli z nim analizowane umowy. Jednocześnie na jej oddziaływanie został narażony nieoznaczony krąg osób, których nie da się indywidualnie wskazać. W świetle tych okoliczności organ antymonopolowy orzekł, że doszło do spełnienia także kolejnej przesłanki określonej w art. 23 a ust. 1, zgodnie z którą, aby można było uznać, że naruszono w/w przepis prawa, określone zachowanie przedsiębiorcy musi godzić w zbiorowe interesy konsumentów.

Działanie Janusza M. było bezprawne, gdyż naruszało art. 2 ust. 2 uonpk, jednocześnie polegało ono na posługiwaniu się niedozwolonym postanowieniem umownym wpisanym do rejestru i godziło w zbiorowe interesy konsumentów, a zatem było sprzeczne z art. 23 a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Kwestionowane w niniejszym punkcie decyzji postanowienie zostało wykreślone ze wzorca, z wykorzystaniem którego przedsiębiorca zawierał umowy poza lokalem przedsiębiorstwa z konsumentami. Powyższy fakt potwierdza przedstawiona przez przedsiębiorcę umowa z dnia 10. 02. 2006r. (karta nr 35). Nowy wzorzec, z którego całkowicie usunięto sporną klauzulę jest stosowany przez Janusza M. od dnia 28. 02. 2006r. (karty nr 41 – 43). Rozważając powyższe okoliczności stwierdzono, że Janusz M. zaprzestał stosowania zarzucanej mu praktyki z dniem 10. 02. 2006r.

Zgodnie z art. 23 e ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie wydaje się decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującej zaniechanie jej stosowania, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania przedmiotowej praktyki. W takiej sytuacji, na podstawie art. 23 e ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wydaje się decyzję o uznaniu spornej praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania. W związku z powyższym, stosownie do przywołanego art. 23 e ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, organ antymonopolowy orzekł, jak w pkt. II 1 niniejszej decyzji.

2.

Konsumenci zawierający z Januszem M. umowy poza lokalem przedsiębiorstwa składają pisemne oświadczenia, które w pkt. 7 zawierały następującą klauzulę: „W razie odstąpienia

od umowy zobowiązuję się umożliwić przedsiębiorcy demontaż zainstalowanego urządzenia gazowego oraz zwrócić przedsiębiorcy koszty związane z montażem i demontażem zakupionego towaru, w wysokości 25 % łącznych kosztów, w terminie 14 dni od odstąpienia od umowy” (karty nr 29 i 34). W postanowieniu tym wskazano, że przypadkowi ulega kwota w wysokości 25 % łącznych kosztów. W klauzuli zawartej w pkt. 2 umów tzw. kwotę gwarancyjną określono, jako 25 % wartości robót. Pomimo różnic redakcyjnych stwierdzono, że postanowienia te były tożsame. Z uwagi na to przywołane w poprzednim punkcie decyzji okoliczności uzasadniające uznanie opisanej praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów należy odnieść także i do praktyki wskazanej w tym punkcie decyzji. Na mocy zacytowanego postanowienia przedsiębiorca został uprawniony do pobrania opłaty w wysokości 25 % łącznych kosztów w przypadku, gdy konsumenci odstępowali od umowy. Postanowienie takie było nie tylko sprzeczne z art. 2 ust. 2 uonpk, ale było także tożsame z klauzulą wpisaną do rejestru pod numerem 39. Jak wykazano powyżej działanie to było bezprawne i godziło w zbiorowe interesy konsumentów. W świetle powyższych okoliczności należało orzec, że Janusz Mania dopuścił się naruszenia art. 23 a ust. 1 i 2 ustawy antymonopolowej.

W toku niniejszego postępowania przedsiębiorca oświadczył, że dokonał zmiany treści pkt. 7 „oświadczenia”. W jej wyniku kwestionowanej klauzuli nadano następujące brzmienie: *„W razie odstąpienia od umowy zobowiązuję się umożliwić przedsiębiorcy demontaż zainstalowanego urządzenia gazowego”*. Dowód na wprowadzenie powyżej zmiany stanowią oświadczenia faktycznie złożone przez konsumentów dnia 10. 02. 2006r. i 23. 03. 2006r. (karty nr 34, 44).

W związku z tym, na podstawie art. 23 e ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów organ antymonopolowy stwierdził, że praktyka wskazana w pkt II 2 niniejszej decyzji stanowiła praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów oraz, że doszło do zaniechania jej stosowania z dniem 10. 02. 2006r.

III.

Zgodnie z art. 75 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów organ antymonopolowy rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 72 ustawy, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku organ antymonopolowy stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty tego postępowania.

Postępowanie w sprawie stosowania przez Janusza M. praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostało wszczęte z urzędu. W wyniku tego postępowania Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w punkcie I i II sentencji decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Kosztami niniejszego postępowania dla organu antymonopolowego, są wydatki związane z korespondencją prowadzoną z przedsiębiorcą. W związku z powyższym organ antymonopolowy postanowił obciążyć Janusza M. kosztami postępowania w wysokości 41 zł (słownie: czterdzieści jeden złotych).

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000 **w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.**

Na postanowienie zawarte w punkcie III niniejszej decyzji, na podstawie art. 78 ust. 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z 479²⁸ § 1 pkt 2 k.p.c. przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od daty jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

DYREKTOR DELEGATURY
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI
I KONSUMENTÓW W KATOWICACH

Alicja Kral